

In Vught

Ik heb het benauwd. Om me heen schreeuwen mensen. Ik krijg een kind in mijn armen gedrukt. Ik beseft dat het mijn broertje is. Hij huilt. Piepend stopt de trein. Na even wachten gaan de deuren open. We zien weer licht, eindelijk weer licht, na die verschrikkelijke 2 uren.

Voordat ik zelf de trein uitstap help ik eerst een vrouw, ze ziet er oud uit. Als ik uitstap kijk ik om me heen. *STATION VUGHT*, staat er groot op een bord. “Oh, mijn hemel, waar zijn we nu weer beland!” Hoor ik een vrouw zegen. Ik kijk om. Het is mijn moeder! Ik zet mijn broertje neer en geef haar een zoen. “Ik dacht dat ik je kwijt was!” Roep ik. Mijn broertje is ook blij. “Help me even deze koffer dragen, Leen.” Ik pak de koffer aan. Hij is best zwaar, toen we gisteren moesten vertrekken hebben we er zo snel mogelijk alles in gestopt dat we dachten nodig te hebben. Al onze kleren, papa’s horloge, en mama’s gouden oorbellen. En eten, veel eten. Opeens komt er een man aanlopen. “In de rij, allemaal! We lopen zo aan! Volg de personen die voor je lopen!” Roept hij. De mensen voor ons beginnen te lopen. We lopen een donkere weg op. Om me heen zie ik allerlei mensen om me heen met grote koffers vast. Ze zijn verward, dat kan ik wan hun gezichten af lezen. En bang, bang dat er iets ergs gaat gebeuren.

Ik sta naast mijn moeder in een groot gebouw. Er is ons net verteld dat we in Kamp Vught zijn beland. Gisteren avond stonden er ineens twee Duitse politiemannen voor de deur. Ze moesten mijn vader hebben. Hij zit in het verzet. Hij wist dat de politie achter hem aan zat, en is ondergedoken bij de burens. Toen we zeiden dat hij er niet was, namen ze ons mee. We zijn aan de beurt bij de tafel. “Namen, graag.” Zegt de man achter de tafel. “Ik ben Nellie De Bode, en dit is mijn dochter Leentje, en mijn zoontje Hans.” Zegt mijn moeder. De man kijkt keurend naar me. “Hoe oud ben je?” Vraagt hij “16 jaar meneer, maar ik zie er een stuk ouder uit.” Antwoord ik. “Hmm. Je bent goed, jij gaat naar de vrouwenbarak. Deze gaat naar 21A!” Zegt de man. “En jij, jij mag naar 23B.” Zegt hij tegen mijn moeder. “En Hansje dan?” vraag ik. “Die gaat naar de kinderbarak. Koffer graag?” Mijn moeder geeft de koffer af. “En jouw ketting, die moeten we ook hebben.” zegt hij tegen mij. “Maar die heb ik van mijn oma gekregen!” “Kan me niks schelen.” Zegt de man, en hij ruikt de ketting van mijn hals. “Nu omkleden!” Ik krijg een wit pakje met blauwe strepen in mijn handen geduwd. Nummer 2347, staat er op. Het is een dunne stof, en de wind blaast er zo doorheen. Langzaam begint de rij te lopen.

Ik zie een gebouw. Het ziet er grauw uit. We lopen naar binnen. Het is er ijskoud, nog kouder dan buiten. Er word ons niets verteld, we worden alleen maar naar een slaapzaal geleid. Het is een grote ruimte, bomvol met stapelbedden. Wel drie bedden op elkaar. Ik slaap altijd graag boven, dus klim meteen op het eerste bed dat ik tegen kom. De bovenste bedden zijn zo te zien het meest geliefd, na een minuut ze al allemaal bezet. De meeste oudere vrouwen krijgen het onderste bed, omdat de jongere veel beter kunnen klimmen en sneller zijn. Ik kijk naast me. Er ligt een jonge vrouw, ze is een jaar of 20, schat ik. Ze is heel erg mager. “Hoi.” Zeg ik. “Ik ben Leentje, hoe heet jij?” “Ik ben Anne.” Antwoordt het meisje. “Hoe oud ben je?” Vraag ik. “23. Ik zie er een stuk jonger uit omdat ik zo dun ben.” Zegt Anne. Ik kruip onder mij deken. Het is dun, ik heb het nog steeds heel erg koud. Ik sluit mijn ogen, en val uitgeput in slaap.

Kreunend schuif ik van mijn bed af. Ik heb vannacht vreselijk geslapen. Ik ben wel vijf keer wakker geworden. Het was ijskoud. Ik zie dat er al veel mensen zijn opgestaan. Langzaam loop ik naar de wasruimte. Er staat een lange rij bij de wasbakken. Na 10 minuten ben ik aan de beurt. Snel plens ik wat water in mijn gezicht. Het water is ook steenkoud. Snel wrijf ik mijn handen door mijn gezicht, om een beetje warm te worden. Ik loop door naar de toiletruimte. Het stinkt er. Snel plas ik, en loop door naar de leefruimte. Daar wordt het ontbijt net uitgedeeld. Eigenlijk kan ik het geen ontbijt noemen. Het is een waterachtige vloeistof die een beetje op koffie lijkt. Het smaakt helemaal nergens naar. En het is, net als alles in de barak, ook koud. Dan lopen we in een rij naar de appèlplaats. In de rij kom ik Anne tegen. Ze ziet er nog magerder en bleker uit als gisteren. Niemand zegt iets. Ik hoor alleen af en toe wat kreunende geluiden van mensen die de hele nacht niet hebben geslapen.

“Nummer 2347!” Roept de kamcommandant. “Present.” Zeg ik. “Wat is dit tocht saai!” fluistert Anne in mijn oor. “We staan hier nu al een half uur!” “Oke, jullie mogen nu gaan werken!” Roept de man. Eindelijk, denk ik. We worden naar een ander gebouw geleid. Van de buitenkant ziet het er uit als een gewone barak. “Dit is de werkbarak van Philips!” Roept een man. Hij ziet er best aardig uit. Anders als alle andere mensen in het kamp. “Jullie gaan hier knijpkatten maken.” De Duitse soldaat zegt zachtjes wat tegen de man, en loopt weg. Ik word aan de werktafel gezet. “Het is jullie taak om alle schroefjes goed vast te draaien. Ik krijg een schroevendraaier in mijn handen geduwd. Hij is erg bot, zodat je er niet mee kan steken.

Na een tijdje werken loopt de man naast ons onopvallend duwt hij stukjes brood in onze handen. “Snel opeten.” Fluistert hij. Ik duw het stukje brood in mijn mond. Het is slap brood, maar beter als die ‘koffie’ die we vanochtend hebben gedronken. Hier werken is zo slecht nog niet. Ik vraag me af wat mijn moeder nu aan het doen is. En Hansje. Aan de gezichten van de andere vrouwen te zien, denken ze ook aan hun familie. “Heb jij hier eigenlijk familie zitten?” Vraag ik aan Anne. “Ja. Mijn zoontje zit hier ook. Hij is pas 3! En mijn man zit in de mannenbarak.” Zegt Anne. “Mijn broertje zit hier. En mijn moeder. Eigenlijk hebben we helemaal niets fout gedaan, maar mijn vader zit in het verzet. Hij is ondergedoken bij de burens, en toen de Duitsers hem kwamen halen en we vertelden dat hij niet thuis was, hebben ze ons meegenomen.” “Waarom zit jij hier?” Zeg ik. “Ik ben joods.” Antwoord Anne. Zwijgend werken we verder. De schroefjes zijn klein, en irritant. Had ik mijn bril maar mee kunnen nemen.

“Jakkas, wat is dit nou?” ik krijg een kom met warm water in mijn handen geduwd. Of is het bouillon? Ik neem een hapje. Ja, het is bouillon. Hier en daar zit er een stukje wortel in. Ik slurp het gulzig op. Ik heb, ondanks het brood dat we tijdens het werk hebben gekregen, nog steeds honger. Na het eten loop ik meteen weer naar de rij toe, en ik ga naast Anne staan. “Hier in Vught hebben ze zeker nog nooit van een stevige lunch gehoord!” Zeg ik tegen haar. De rij begint weer te bewegen. Langzaam lopen we weer naar de werkbarak. Als ik om me heen kijk zie ik een rij gevangenen het bos in lopen. *Fusilladeplaats*→ Staat er op. “Weet jij wat dat is, die fusiedinges?” Vraag ik aan de vrouw die naast me staat. “Als je in de bak hebt gezeten of je niet hebt gedragen wordt je daar neergeknald. Die gevangenen daar beleven ook de laatste minuten van hun leven.” Ik kijk naar de mannen. Eentje ziet er heel jong uit. Zou hij al wel 18 zijn? Wacht, ik herken hem! Het is Jan, Jan Herberts. Ik heb nog met hem op de kleuterschool gezeten. Wat erg dat hij nu word doodgeschoten. Sommige mannen zijn ouder. Eentje is al bejaard. Misschien is hij al 70. De mannen lopen door. Tussen de bomen vang ik nog een glimp op van Jan. We komen aan bij de werkbarak. Meteen worden we weer aan het werk gezet.

Ik klim op mijn bed. Onder mij liggen al wat vrouwen. Ik ben doodmoe. Ik had nooit geweten dat schroefjes andraaien zo zwaar kon zijn. Het was koud in de werkbarak. En het is ook koud in de slaapzaal. Ik sluit mijn ogen en val in slaap. In mijn droom lig ik in mijn bed. Niet hier in kamp Vught, maar in mijn eigen bed, thuis, aan de Zwierellaan, in Arnhem. Ik voel me vrij, en gelukkig. Maar dan, ineens, als een bliksemslag, is alles weg. Ik schrik wakker.

“Mama! Ik heb je zo gemist!” Ik vlieg mijn moeder in de armen. “Dag schat!” Zegt mijn moeder. “Hoe gaat het met je?” vraagt ze. “Goed, en met jou?” Antwoord ik. “Met mij is het ook prima. Waar is Hansje?” “Dat weet ik niet, ik heb hem nog niet gezien. Ik ben de laatste tijd helemaal geen kinderen tegengekomen in het kamp. Meneer, weet u misschien waar mijn zoontje is? Ik heb hem nog nergens gezien.” Vraag mijn moeder aan een soldaat die langs komt lopen. “Alle kinderen in het kamp zijn eergisteren op transport gezet naar een kinderkamp, in Drenthe. Ik ben bang dat u hem nooit meer zal zien. Maar ik het kinderkamp word je zoon wel beter verzorgd.” Zegt de soldaat. Hij loopt door. Mijn moeder zakt in elkaar van het huilen. Bij mij loopt er ook een traan over mijn wang. “Hij was pas 6, hoe konden ze dat nou doen?” Zeg ik. Om me heen zie ik andere mensen ook huilen. Naast me staat een vrouw die ik ben tegengekomen in de trein. Toen was ze nog met een kind.

Uitgeput loop ik terug naar de slaapzaal. Alweer is er een saaie dag voorbij. Ik word bijna gek van de schroefjes. 's Ochtends denk ik aan schroefjes, tijdens het werk denk ik aan schroefjes, 's avonds denk ik aan schroefjes, en ik droom over schroefjes. Als ik op mijn bed klim zie ik dat Anne al ligt te slapen. Ik ga liggen en sluit mijn ogen. Zo blijf ik liggen. Wel een uur. Opeens hoor ik mensen om me heen gillen. Ik kijk op, en zie dat er een fel licht achter de deur zit. Ik snuif. Brand! Het vuur grijpt razendsnel naar de bedden. De matrassen zijn van stro, en vliegen ook in de fik. Ik spring van mijn bed af. Ik zie niks meer door de rook. Dikke pluimen. De ramen zijn dicht, en de deuren zijn gesloten. Alle wegen om weg te komen uit de barak zijn versperd. De vlammen grijpen om me heen.

Ik heb het benauwd. Om me heen gillen mensen. Er leunt een vrouw tegen me aan. ik besef dat het Anne is. Ik zak in elkaar. Ik zie niets meer, niets, na die 3 verschrikkelijke weken.